

Квак радісно закричав:
 – Бабусю, бабусю, я пам'ятаю це! У мене теж колись був маленький хвостик! Я навіть не помітив, як він щезнув.
 – Так, ти вийшов на сушу через 60 днів. Була чудова тепла погода. А коли холодно, жабенята розвиваються дуже довго – інколи аж 120 днів. У маленьких жабенят дуже багато ворогів: жуки-плавунці, хижі риби, інші жаби і пташки. Але найбільший наш ворог – Людина. Як багато нас гине під колесами автомобілів! А осушені водойми? А отрута, якою люди поливають поля і ліси? Ніхто не замислюється, що ми можемо зовсім зникнути, і природа втратить неповторних тварин – гостромордих жаб! А ми ж приносимо величезну користь – знищуємо кровосисних комах, годуємо птахів, риб, ящірок.
 – Невже все так погано, і ми справді можемо зникнути? – злякався Квак.
 – На щастя, загрози зникнення гостромордих жаб немає. Нас охороняє Бернська конвенція, – пояснила Квакуня. Живи, Кваче, і радій! Лови мошок та не попадайся ворогам! А з пугловками можеш плавати, вони – твої родичі.
 Квак зрадів, стрибнув у воду і поплив знайомитися з новими друзями. А стомлена довгими поясненнями бабуса знову задрімала на сонечку.

Козлова Наталія Андріївна
 учитель біології
 Середино-Будська ЗОШ І-ІІІ ст. №1
 Середино-Будської районної ради
 Сумської області
 переможець І Всеукраїнського
 Інтернет конкурсу „УЧИТЕЛЬ РОКУ”
 за версією науково-популярного
 природничого журналу „КОЛОСОК”

Передплатний індекс 89454

Головний редактор:
 Дарія Біда, тел.:(032) 236-71-24,
 e-mail: dabida@mis.lviv.ua
Художник: Оксана Мазур.
 Дизайн і верстка: Петровська Богдана

Підписано до друку 28.09.16,
 формат 60x84/8.
 Друк офсетний. Наклад 12 000 прим.
 Адреса редакції: 79038, м. Львів,
 а/с 9838. Надруковано в друкарні
 ТОВ “Видавничий дім „УКРПОЛ”.

Історія одного жабеняти

(наукова казка)

Нашестя інопланетян

Ясного теплого весняного дня на березі невеличкого болота сиділо на зеленій купині маленьке, але дуже допитливе жабеня Квак. Поруч на сонечку дрімала його бабуня Квакуня. Квак час від часу ловив комашок, які пролітали повз нього, і з цікавістю розглядав навколишню болотисту місцевість. Його увагу привернули дивні істоти, що з'явилися у воді. Вони були схожі на інопланетян, про яких нещодавно розповідала бабуса: довгий хвіст, по обидва боки великої голови стирчали дивні вирости, наче антени для прийому сигналів з космосу. А у деяких навіть були задні лапки, а передніх не було! Квак трохи злякався. „А раптом це нашестя ворогів на наше болото?”, – подумав він. Але цікавість перемогла страх. Він стрибнув у воду і вже почав гребти задніми лапками, аж тут несподівано прокинулася бабуня Квакуня.

– Агов, Кваче, ти куди? – гукнула вона. Квак заляк на місці.
 – Бабусенько-жабусенько, як добре, що ти прокинулася, – забелькотів він. – Я... мені було так страшно: на нас хочуть напасти інопланетяни!
 – Які інопланетяни? – здивувалася Квакуня. – Де ти їх побачив?

– Та ось вони – плавають навколо нашого купиння! – щодуху закричав Квак, показуючи лапою на воду.

– Кваче, Кваче, насмішив ти мене! Але ж з тебе фантазер! Це ж твої двоюрідні брати і сестри.

Тепер здивувався Квак:

– Не може бути! Вони ж зовсім на мене не схожі! – обурилося жабеня. – Поясни мені, звідки вони взялися?

Розповідь бабуні Квакуні

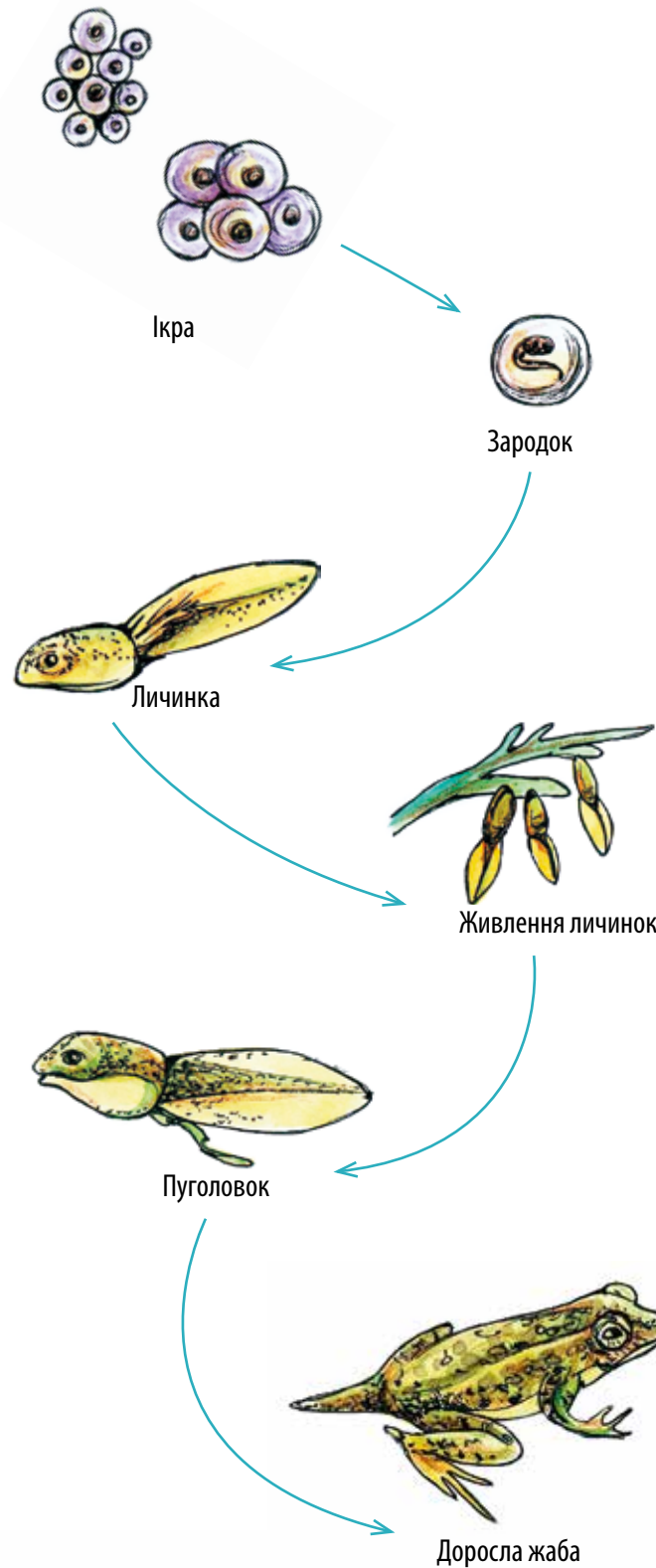
Наш рід Жаби дуже давній, ти можеш ним гордитися. Ми належимо до класу Земноводні, ряду Безхвості, родини Жаби. Рід Жаби є найчисельнішим з усіх родів класу земноводних. Він об'єднує 345 видів. Ми належимо до виду гостромордих жаб, яких ще називають болотними жабами, а науковою мовою – *Rana arvalis*. Ми відрізняємося від інших жаб „бойовим окрасом”. На голові у нас темні плями від очей до барабанної перетинки і аж до плеча, а ще в нас вузька мордочка.

Щоб наш рід не щезнув, як це сталося колись з динозаврами, щовесни всі особини жіночої статі (їх називають самками) займаються дуже важливою справою – відкладають ікру, щоб продовжити наш рід. А щоб це відбулося, потрібні ще самці, особини чоловічої статі. Вони збираються у теплих місцях нашого болота, і в цей час стають дуже красивими – яскраво-блакитними, та ще змагаються, хто голосніше та незвичніше заспіває, щоб сподобатися самкам. Але людям наші пісні не подобаються, то ж вони інколи норовлять кинути у болото каменем! Та ми не здаємося! В наше болото деколи приходять інші самці, інколи аж з ближнього лісу. А це далеко, і мандрують вони 1–2 кілометри, збираючись великими групами, коли сонечко ховається за хмарами, щоб було безпечніше, веселіше і тепліше. А самки в цей час стають червонувато-коричневими, на боках і задніх лапках шкіра у них стає гладенька, на спинці з'являються темні плямки завбільшки 1–3 міліметри. Ну, справжні красуні!

Квак не втримався:

– Бабусю, а ти теж була такою? І наш дідусь Квікку теж був яскраво-блакитним?

– Звичайно, – відповіла бабуса. – А як же інакше? Це ж ознаки нашого роду! Втім, слухай далі. У своєму розвитку ми проходимо певні етапи. Перший – ікринки. Їх відкладає самка на купку, грудками. Для подальшого розвитку ікринці потрібні особливі клітини, які є у самців. Тому вони в цей час сідають нам на спину, міцно обнімають лапками і старанно поливають ікринки своєю молокою. Це називається зовнішнім заплідненням. Кожна самка може

відкласти 500–2700 ікринок, усе залежить від її віку. Ну, а далі ікринкам потрібне тепло. Температура води має бути не меншою, ніж 12° – 15°C.

Квак вигукнув:

– Так, так, я бачив ці грудочки біля берега, але не знав, що це майбутні жабенята! Вони такі маленькі і беззахисні!

– Це не зовсім так, – заперечила Квакуня. – Ці крихітки мають дещо для захисту від найпростіших організмів – смертельну для ворогів речовину раниділ. А ще ікринки декілька днів охороняють самці. Вони плавають навколо, а якщо виникає небезпека, кидаються на ворога з грізними звуками, схожими на тихеньке кудкудакання курки.

Наступний етап нашого розвитку – личинка. Вона має довжину всього лише 4–8 міліметрів, загострений на кінці хвіст, у два рази довшим, ніж її тіло. Ти сьогодні бачив личинок поблизу купини. Спочатку вони дуже мало рухаються і живуть на мілководді, бо там тепліше. Для дихання у них утворюються зябра (ти думав, що це антени) і у перші 2–3 дні личинки не шукають їжі, бо харчуються жовтком, який є в ікринках.

Згодом личинка перетворюється на пуголовка. Але він ще схожий на маленьку рибку – і хвостик має, і зябрами дихає. Пуголовки їдять дуже багато, щоб швидше перетворитися на жабенят.

– Що ж вони їдять? – поцікавився Квак. – Адже їм нічим спіймати мошок.

– У воді є бактерії і одноклітинні водорості, а згодом пуголовки полюють на дрібних рачків, – пояснила Квакуня.

– А чому вони чорні? – не вгамовувався Квак.

– Це наше пристосування. Чорні тіла краще поглинають сонячні промені, і пуголовки швидше ростуть. Через 11 днів, коли пуголовки досягають довжини 20–21 міліметра, у них з'являються задні кінцівки, але дуже маленькі. А ще починає розсмоктуватися хвостик, з'являються передні лапки та інші зміни всередині тіла. Ці перетворення науковці називають метаморфозами. Згодом на сушу вистрибує жабенятко завбільшки 15–20 міліметрів.

